

Warszawa, dnia 17 czerwca 2021

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Znak sprawy: DHZ.zch.870.1.32.2021

Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W związku z oświadczeniem złożonym przez senatora Jana Marię Jackowskiego na 24. posiedzeniu Senatu RP w dniu 27 maja br. uprzejmie informuję, co następuje.

Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt leży w gestii Inspekcji Weterynaryjnej (IW), działającej na podstawie i w oparciu o prawodawstwo przewidziane w tym zakresie. Obowiązujące przepisy prawne w obszarze zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu grypy ptaków (HPAI) w Polsce to w szczególności:

- a) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniające i uchylające niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) (Dz. Urz. UE L 84 z 31.03.2016, str. 1, z późn. zm.),
- b) rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz. Urz. UE L 174 z 03.06.2020, str. 64),
- c) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421),
- d) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie zwalczania grypy ptaków (Dz. U. poz. 1752),

- e) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 kwietnia 2017 r. w sprawie zarządzenia środków związanych z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków (Dz. U. z 2017 r. poz. 722).

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, posiadacz zwierzęcia jest obowiązany do niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Obowiązek, o którym mowa powyżej, realizują również osoby mające kontakt ze zwierzętami, w szczególności przy wykonywaniu obowiązków służbowych lub zawodowych, z tym że lekarz weterynarii wezwany do zwierzęcia w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania informuje posiadacza zwierzęcia o jego obowiązkach i nadzoruje ich wykonanie do czasu przybycia powiatowego lekarza weterynarii lub osoby przez niego upoważnionej.

Po otrzymaniu wspomnianego zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt powiatowy lekarz weterynarii (PLW), obejmuje gospodarstwo urzędowym nadzorem i niezwłocznie podejmuje czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby (poprzez np. pobranie próbek do badań laboratoryjnych), w tym zobowiązany jest do wszczęcia procedur dochodzenia epizootycznego (art. 42 ust. 6 ww. ustawy)

Protokoły dochodzeń epizootycznych analizowane są na wszystkich szczeblach IW. Wyniki tych analiz służą do: ustalania źródła wprowadzenia choroby do gospodarstwa, określania potencjalnych gospodarstw kontaktowych oraz podejmowania działań, które mogą zapobiec dalszemu rozprzestrzenianiu się choroby.

W przypadku potwierdzenia HPAI w gospodarstwie działania IW polegają w szczególności na: wyznaczeniu ogniska choroby w danym gospodarstwie oraz podjęciu decyzji o zabiciu, pod urzędowym nadzorem, drobiu lub innych ptaków w sposób wykluczający rozprzestrzenianie się grypy ptaków, a także nakazaniu: usunięcia zwłok drobiu lub innych ptaków oraz jaj znajdujących się w gospodarstwie, zniszczenia lub obróbki, w sposób zapewniający zniszczenie wirusa grypy ptaków, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, paszy oraz przedmiotów i substancji, które mogły zostać skażone wirusem tej choroby, a także odkażenia ściółki oraz nawozów naturalnych, które mogły zostać skażone wirusem grypy ptaków.

Równocześnie wokół ogniska wyznacza się obszar zapowietrzony (o promieniu co najmniej 3 km wokół ogniska choroby) i obszar zagrożony (o promieniu co najmniej 10 km wokół ogniska choroby), gdzie stosowane są określone środki administracyjne.

Na obszarze zapowietrzonym ww. środki stosuje się co najmniej przez 21 dni licząc od dnia zakończenia wstępnego czyszczenia i odkażenia ogniska choroby, lecz nie krócej niż do dnia przeprowadzenia przez powiatowego lekarza weterynarii badań w gospodarstwach położonych na obszarze zapowietrzonym i uzyskania wyników wykluczających obecność wirusa grypy ptaków.

Natomiast na obszarze zagrożonym stosuje się je co najmniej przez 30 dni, licząc od dnia zakończenia wstępnego czyszczenia i odkażania ogniska choroby.

Warto również podkreślić, że posiadacze zwierząt podejrzanych o chorobę zakaźną, w tym grypę ptaków, ze względu na zapobieganie dalszemu szczyerzeniu się choroby, są obowiążani do:

- pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt;
- uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę, lub zwłoki zwierzęce;
- wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, pasz, wody, ściółki oraz nawozów naturalnych i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba;
- udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i zwłok zwierzęcych do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy ich wykonywaniu;
- udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szczyerzeniu.

Dopełnienie powyższych, ustawowych obowiązków przez posiadacza zwierząt oraz realizowane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej działania są ważnym elementem przeciwdziałania szczyerzeniu się choroby, ułatwiającym jej szybkie rozpoznanie i umiejscowienie oraz pozwalającym na zebranie istotnych danych epizootycznych.

Ponadto ze względu na fakt, że naturalnym rezerwuarem i wektorem wirusów grypy są ptaki dzikie, konieczne jest stosowanie się do określonych zasad mających na celu zapobieganie szczyerzeniu się choroby, które zostały wskazane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 kwietnia 2017 r. w sprawie zarządzenia środków związanych z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków. Zgodnie z ww. rozporządzeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obowiążuje zakaz:

- pojenia drobiu oraz ptaków utrzymywanych przez człowieka wodą ze zbiorników, do których dostęp mają dzikie ptaki;
- wnoszenia i wwożenia na teren gospodarstwa, w którym jest utrzymywany drób, zwłok dzikich ptaków lub tusz ptaków łownych.

Ww. rozporządzenie nakazuje również:

- utrzymywanie drobiu w sposób ograniczający jego kontakt z dzikimi ptakami;
- zgłaszanie do powiatowego lekarza weterynarii miejsc, w których jest utrzymywany drób lub inne ptaki, z wyłączeniem ptaków utrzymywanych stale w pomieszczeniach mieszkalnych;
- utrzymywanie drobiu w sposób wykluczający jego dostęp do zbiorników wodnych, do których dostęp mają dzikie ptaki;
- przechowywanie paszy dla ptaków w sposób zabezpieczający przed kontaktem z dzikimi ptakami oraz ich odchodami;

- karmienie i pojenie drobiu oraz ptaków utrzymywanych w niewoli w sposób zabezpieczający paszę i wodę przed dostępem dzikich ptaków oraz ich odchodami;
- wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wejściami i wyjściami z budynków inwentarskich, w których jest utrzymywany drób, w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wyjść z tych budynków - w przypadku ferm, w których drób jest utrzymywany w systemie bezwybiegowym;
- stosowanie przez osoby wchodzące do budynków inwentarskich, w których jest utrzymywany drób, odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego, przeznaczonych do użytku wyłącznie w danym budynku - w przypadku ferm, w których drób jest utrzymywany w systemie bezwybiegowym;
- stosowanie przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą drobiu zasad higieny osobistej, w tym mycie rąk przed wejściem do budynków inwentarskich;
- oczyszczanie i odkażanie sprzętu i narzędzi używanych do obsługi drobiu przed każdym ich użyciem;
- powstrzymanie się przez osoby, które w ciągu ostatnich 72 godzin uczestniczyły w polowaniu na ptaki łowne, od wykonywania czynności związanych z obsługą drobiu;
- dokonywanie codziennego przeglądu stad drobiu wraz z prowadzeniem dokumentacji zawierającej w szczególności informacje na temat liczby padłych ptaków, spadku pobierania paszy lub nieśności.

Równocześnie zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2020 poz. 1856, z późn. zm.) organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa jest wojewoda, do zadań którego należy m.in. kierowanie monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie województwa (art. 14 ust. 2). Wojewoda posiada szereg instrumentów, którymi może oddziaływać na przebieg zdarzenia, na przykład może wydawać rozporządzenia wprowadzające określone nakazy i ograniczenia usprawniające proces likwidacji choroby zakaźnej zwierząt. Organem pomocniczym wojewody jest wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, którego zadaniem jest przygotowywanie propozycji działań w związku z występującymi lub potencjalnymi zagrożeniami mogącymi mieć wpływ na bezpieczeństwo na terenie województwa.

Ważnym aspektem zwalczania i ograniczania rozprzestrzeniania się grypy ptaków na terytorium Polski jest również stałe monitorowanie sytuacji epizootycznej w tym zakresie, zbieranie i analizowanie stosownych danych, na podstawie których opracowywana jest ocena ryzyka. W związku z powyższym rokrocznie, aktualnie na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (Avian influenza) na lata 2020-2022 (Dz. U. z 2020 r. poz. 445), na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej realizowany jest program mający na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków.

Prowadzona jest także systematycznie szeroko zakrojona akcja informacyjna wśród hodowców drobiu, mająca na celu przypomnienie obowiązujących zasad bioasekuracji. Na bieżąco publikowane są również komunikaty dotyczące sytuacji w Polsce i innych krajach. Przykładowo w ramach akcji informacyjnej opracowana została ulotka dotycząca grypy ptaków oraz sposobów zapobiegania rozprzestrzenianiu się tej choroby.

Odnosząc się do trudności jakie pojawiły się w trakcie tegorocznego sezonu grypy, na początku trzeba podkreślić, że epizootcja HPAI w Europie wystąpiła na niespotykaną dotychczas skalę, doświadczając, poza Polską, w znacznym stopniu kraje takie jak Francja czy Niemcy. Zwiększona presja środowiskowa wirusa, z jaką mieliśmy do czynienia w tym roku, wynikała przy tym m.in. z uwarunkowań meteorologicznych. Dodatkowo choroba dotknęła powiaty z wysoką koncentracją gospodarstw utrzymujących drób, co spowodowało wystąpienie pewnych trudności, m.in. okresowe braki w dostawach CO₂ oraz wydłużenie działań związanych z utylizacją padłych zwierząt.

Odnosząc się do powyższych kwestii pragnę wyjaśnić, że zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz § 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie zwalczania grypy ptaków to hodowca decyzją powiatowego lekarza weterynarii otrzymuje nakaz niezwłocznego zabicia zwierząt pod nadzorem organów Inspekcji Weterynaryjnej oraz nakaz utylizacji zabitego i padłego w gospodarstwie drobiu. Zgodnie zatem z obowiązującym prawem nakaz zapewnienia logistycznego zaplecza zwalczania choroby jaką jest wysoce zjadliwa grypa ptaków ciąży, co do zasady, na posiadaczach zwierząt.

Niemniej jednak powiatowi lekarze weterynarii, obserwując problemy hodowców zwierząt w zakresie usuwania skutków choroby, realizują powierzoną misję społeczną i w poczuciu odpowiedzialności za szybkie zwalczanie i likwidację choroby oraz zapobieganie jej dalszemu rozprzestrzenianiu się, podejmują zwykle ponadstandardowe działania na rzecz zapewnienia sił i środków niezbędnych do likwidacji ogniska, tj. zabicia zwierząt, utylizacji czy wykonywania w ognisku zabiegów oczyszczania i odkażania.

Z tego powodu także w województwie mazowieckim i wielkopolskim we wszystkich stwierdzonych ogniskach gazowanie drobiu zostało zapewnione za pośrednictwem Inspekcji Weterynaryjnej, a także ustalono dostawy CO₂.

Jednocześnie w związku z dużą liczbą ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków pojawiających się w szybkim tempie w 2021 r., Inspekcja Weterynaryjna podjęła działania polegające na czasowym przekształceniu i zatwierdzeniu dodatkowych 3 zakładów utylizacyjnych kategorii 3 do przetwarzania materiałów kategorii 2 z ognisk HPAI. Jeden z przekształconych zakładów znajduje się w województwie mazowieckim, w regionie największej koncentracji ognisk HPAI, dwa kolejne zakłady tymczasowe funkcjonują w sąsiadujących województwach, tj. województwie łódzkim i lubelskim.

Podsumowując jeszcze raz pragnę zapewnić, że organy Inspekcji Weterynaryjnej, pozostając w stanie podwyższonej gotowości, z dużym zaangażowaniem realizują zadania wynikające z przepisów

prawa związane z wykrywaniem i zwalczaniem grypy ptaków. Realizacja tych zadań, opiera się na ścisłej współpracy z różnymi instytucjami i służbami, na różnych poziomach, w tym w ramach zespołów zarządzania kryzysowego funkcjonujących na różnych szczeblach.

Należy zaznaczyć, że przyjęta w Polsce strategia zwalczania grypy ptaków przynosi dobre efekty, niemniej jednak w związku ze zdobytymi doświadczeniami potrzebne jest dalsze doskonalenie dotychczasowych działań i procedur. Głównym elementem modyfikowanej strategii jest przede wszystkim wczesne wykrywanie wirusa. W tym celu planowane jest wyznaczenie 3 dodatkowych laboratoriów diagnostycznych w terenie do badań próbek w kierunku grypy ptaków. Przewiduje się ponadto procedury przyspieszenia i większej mobilności działań w zakresie zwalczania ognisk choroby oraz intensyfikację szkolenia hodowców drobiu w zakresie przestrzegania zasad bioasekuracji, a także tworzenie map ryzyka. Zmodyfikowana strategia ma na celu szybszą i skuteczniejszą likwidację ognisk choroby oraz podejmowania działań prewencyjnych wokół nich.

Należy przy tym podkreślić, że mobilizacja i wspólne działania konieczne są nie tylko na poziomie odpowiednich służb, inspekcji czy straży, ale także podmiotów, które zajmują się chowem i hodowlą drobiu oraz innych ptaków. Przy czym stosowanie się w szczególności do obowiązujących zasad bioasekuracji jest istotnym czynnikiem ograniczającym szerzenie się choroby i pozwala na ograniczanie strat dla całego sektora drobiarskiego.

Z poważaniem

Z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szymon Giżyński
Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/